

Cuntas Leithreasa 2023

Vóta 31

Iompar

Réamhrá

Mar Oifigeach Cuntasaíochta do Vóta 31, ceanglaítear orm an cuntas leithreasa don Vóta a ullmhú gach bliain, agus an cuntas a chur faoi bhráid an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste lena iniúchadh.

De réir an cheanglais seo, d'ullmhaigh mé an cuntas a ghabhann leis seo ar an méid a caitheadh sa bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2023 ar thuarastail agus costais Oifig an Aire Iompair, lena n-áirítear seirbhísí áirithe arna riar ag an Oifig sin, ar dheontais áirithe a íoc agus ar sheirbhísí áirithe eile.

Cuirtear an toradh maidir le caiteachas i gcomparáid leis na suimeanna

- arna ndeonú ag Dáil Éireann faoin Acht Leithreasaithe, 2023, lena n-áirítear an tsuim a d'fhéadfaí a úsáid mar leithreasaí i gcabhair ar mhaithe le caiteachas don bhliain, agus
- arna soláthar ar mhaithe le seirbhísí caipitil a sholáthar in 2023 as leithreasaí neamhchaite 2022 faoi na socruithe a bunaíodh le halt 91 den Acht Airgeadais, 2004, maidir le géilleadh iarchurtha.

Dlítear farasbarr €27.507 milliún a ghéilleadh don Státchiste.

Is cuid den chuntas é an ráiteas faoi bheartais agus prionsabail chuntasaíochta, chomh maith leis na nótaí 1 go 6.

Ráiteas faoi bheartais agus prionsabail chuntasaíochta

Cuireadh na beartais agus na prionsabail chaighdeánacha chuntasaíochta maidir le cuntais leithreasa a tháirgeadh, mar atá leagtha amach ag an Roinn Caiteachais Phoiblí, Seachadta ar an bPlean Forbartha Náisiúnta agus Athchóirithe i gclárán 22 de 2023, chun feidhme agus an cuntas á ullmhú.

Measadh saolré úsáideach agus rátaí amúchta gaolmhara sócmhainní doláimhsithe mar seo a leanas.

<i>Aicme sócmhainne</i>	<i>Saolré ionchais</i>	<i>Ráta amúchta</i>
Ceadúnais bogearraí	Téarma ceadúnais 2-10 mbliana	50%-10%
Bogearraí a forbraíodh agus a fuarthas	10 mbliana	10%

Ráiteas faoi rialú inmheánach airgeadais

Freagracht as an gcóras rialaithe inmheánaigh airgeadais

Mar Oifigeach Cuntasaíochta, aithním an fhreagracht atá orm as a chinntiú go ndéanann an Roinn córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh airgeadais a chothabháil agus a fheidhmiú. Comhlíontar an fhreagracht seo i gcomhthéacs na n-acmhainní atá ar fáil domsa agus m'oibleagáidí eile mar Ard-Rúnaí. Freisin, ní féidir le haon chóras rialaithe airgeadais inmheánaigh ach ráthaíocht réasúnta seachas dearbhráthaíocht go bhfuil sócmhainní cumhdaithe, idirbhearta údaráithe agus taifeadta go cuí, agus go ndéantar earráidí ábhartha nó mírialtachtaí eile a chosc, nó go ndéanfaí iad a aimsiú go tráthúil.

Is próiseas leanúnach é an córas rialuithe inmheánaigh airgeadais a chothabháil agus bíonn an córas agus a éifeachtúlacht faoi athbhreithniú a leanann ar aghaidh. Leanaim d'athbhreithniú ar chórais agus ar struchtúr go réamhghníomhach chun tacú le dea-rialachas chomh maith le hiompraíochtaí cuí a threisiú agus choimisiúnaigh mé athbhreithniú ar chreat rialaithe airgeadais na Roinne freisin. Ceapadh athbhreithneoir seachtrach neamhspleách agus cuirfear an t-athbhreithniú i gcrích faoi ráithe 3 2024.

Athruithe ar an Eagraíocht

I measc na n-athruithe suntasacha eagraíochtúla le linn 2023 bhí

- Ceapadh Rúnaí Cúnta do Gharda Cósta na hÉireann le bheith freagrach as clár claochlaithe a bhrú chun cinn agus a chur i bhfeidhm sa Gharda Cósta lena chinntiú go mbeidh sé san áit is fearr le go n-éireoidh leis sa 21ú haois. Ceapadh Stiúrthóir nua do Gharda Cósta na hÉireann freisin.
- Ceapadh Rúnaí Cúnta atá freagrach as beartas muirí, chun beartas rialtais a bhrú chun cinn agus a chur i bhfeidhm san earnáil muirí agus chun a chinntiú go gcomhlíonann sí oibleagáidí idirnáisiúnta agus riachtanais intíre, lena n-áirítear nascacht, sábháilteacht, inbhuanaitheacht agus spriocanna aeráide. Tosaíocht atá ag teacht chun cinn don Roinn is ea fuinneamh in-athnuaite amach ón gcósta. Chuige sin, chuir an Roinn foireann nua le chéile chun tacú le forbairt agus cur i bhfeidhm beartas calafoirt fuinnimh in-athnuaite amach ón gcósta.
- Rinneadh obair shuntasach in 2023 maidir le sonraí agus anailísíocht agus le 'Mol Digiteach' nua a fhorbairt a thabharfaidh ár bhfeidhmeanna TFC agus digiteacha le chéile in aon áit amháin le fócas ar shaoránaigh. Tá daoine le saineolas ar iasacht ag an Roinn ón bPríomh-Oifig Staidrimh chun ár bhfeidhm sonraí agus anailísíochta a thógáil agus chun obair go dlúth le Rannóg Seirbhísí Ríomhaireachta Tiománaithe agus Feithiclí na Roinne agus lenár ngníomhaireachtaí.

Seirbhísí comhroinnte

Is gné thábhachtach dár gcreat seachadta iad na socrúithe seirbhísí comhroinnte a chinntíonn comhsheasmhacht cur chuige agus a ligeann dúinn ár bhfeidhmeanna corparáideacha a dhíriú ar a gclár oibre straitéiseach.

Sholáthair an tOifigeach Cuntasaíochta don Oifig Náisiúnta um Sheirbhísí Comhroinnte litir dom ina leagtar amach an dul chun cinn atá déanta maidir leis an bpróiseas um dhearbhuí iniúchóireachta a fhorbairt. Sa litir sin, pléitear leis an gcreat rialachais agus na rialuithe atá i bhfeidhm agus cuimsítear tuarascálacha na n-iniúchtaí a rinneadh ar oibriú na rialuithe laistigh den timpeallacht seirbhísí comhroinnte.

Bím ag brath ar litir dearbhaithe ó Oifigeach Cuntasaíochta an Vóta don Oifig Náisiúnta um Sheirbhísí Comhroinnte á rá go bhfeidhmítear na rialuithe cuí agus seirbhísí comhroinnte á soláthar don Roinn seo.

Tá mo fhreagrachtaí comhlíonta agam i ndáil le ceanglais an chomhaontaithe um bainistíocht seirbhísí d'fhostaithe idir an Roinn seo agus an Oifig Náisiúnta um Sheirbhísí Comhroinnte maidir le soláthar seirbhísí comhroinnte párolla agus acmhainní daonna.

Timpeallacht rialaithe airgeadais

Tá creat bainistíochta airgeadais aibí i bhfeidhm ag an Roinn, rud a feabhsaíodh go luath in 2021 le huasghrádú ar an gcóras bainistíochta airgeadais agus in 2021 agus in 2022 le cur i bhfeidhm agus síneadh ar chumas uathobrithe róbaithigh próisis (URP) sa réimse próiseála cuntas. Leanadh de chóras oibríochtaí íocaíochtaí na Rannóige Airgeadais a bheith deimhnithe ag ISO.

Tá timpeallacht rialaithe i bhfeidhm ina bhfuil na gnéithe seo a leanas le fáil.

- sannadh freagrachtaí airgeadais ar leibhéal na bainistíochta agus tá cuntasacht chomhfhreagrach ann.
- Tá socruithe tuairiscithe bunaithe ag gach leibhéal ar ar sannadh freagracht as bainistíocht airgeadais.
- Tá nósanna imeachta foirmiúla bunaithe i gcomhair teipeanna suntasacha rialaithe a thuairisciú agus lena chinntiú go ndéantar beart iomchuí ceartaithe ina leithéid de chásanna.
- Tá Coiste Iníúcháireachta gníomhach ann chun comhairle a chur orm maidir le mo fhreagrachtaí as an gcóras rialaithe inmheánaigh airgeadais a chomhlíonadh.
- Tá nósanna imeachta doiciméadaithe do gach príomhphróiseas gnó.
- Cuirtear oiliúint ábhartha ar fáil de réir mar is gá.
- Tá córais i bhfeidhm chun na sócmhainní a chosaint.

Rialuithe riaracháin agus tuairisciú bainistíochta

Tá creat nósanna imeachta riaracháin agus tuairisciú rialta bainistíochta i bhfeidhm, lena n-áirítear scaradh dualgas agus córas tarmilgín agus cuntasachta, agus lena gcinntítear go háirithe

- go bhfuil córas cuí buiséadaithe ann lena mbaineann buiséad bliantúil ar a ndéanann an lucht ardbhainistíochta athbhreithniú rialta.
- go ndéanann an lucht ardbhainistíochta athbhreithnithe rialta ar thuarascálacha airgeadais tréimhsiúla agus bliantúla ina léirítear feidhmíocht airgeadais i gcomparáid leis an bhfeidhmíocht thuartha.
- go bhfuil córas bainistíochta riosca ar bun laistigh den Roinn.
- go bhfuil córais ann atá dírithe ar shlándáil na gcóras TFC a chinntiú, agus
- go bhfuil treoirlínte cuí rialaithe infheistíochta caipitil agus disciplíní foirmiúla bainistíochta tionscadal ann.

Maidir lena nósanna imeachta bainistíochta, deimhníodh go gcomhlíonann an Rannóg Airgeadais caighdeán ISO 9001:2015. Is caighdeán idirnáisiúnta é, arna fhoilsiú ag an Eagraíocht Idirnáisiúnta um Chaighdeán (ISO), a shonraíonn na ceanglais maidir le Córas Bainistíochta Cáilíochta (QMS). Is córas foirmiúil é QMS lena ndoiciméadaítear próisis, nósanna imeachta agus freagrachtaí le haghaidh beartais cháilíochta agus cuspóirí cáilíochta a bhaint amach.

Soláthar

Cinntíonn an Roinn go bhfuil fócas cuí ar dhea-chleachtas soláthair i mbronnadh gach conartha agus go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm chun comhlíonadh na dtreoirínte ábhartha go léir a chinntiú. B'ionann caiteachas ar earraí agus ar sheirbhísí, lena n-áirítear costas na foirne ar conradh, agus €3,499.4 milliún san iomlán in 2023.

Tá sonraí maidir le cúig chonradh neamhiomaíocha ar fiú breis is €25,000 iad curtha ar fáil ag an Roinn sa tuairisceán bliantúil maidir le ciorclán 40/2002 don Roinn Caiteachais Phoiblí, Seachadadh agus Athchóiriú an Phlean Forbartha Náisiúnta. B'fhiú €1,767,564 san iomlán na conarthaí sin.

Neamh-chomhlíonadh na rialacha soláthair

Chomhlíon an Roinn na treoirínte cé is moite de cheithre chonradh arbh fhiú breis is €25,000 iad (gan CBL san áireamh) a tugadh amach gan próiseas iomaíoch, arbh fhiú €320,725 san iomlán iad (gan CBL san áireamh) mar atá leagtha amach thíos.

- Conradh amháin, dar luach €52,743, a bhain leis na seirbhísí glantacháin in oifig na Roinne i mBaile na Sionainne. Leanfar leis an gconradh sin go dtí go ndéanfar cinneadh maidir le hathlonnú na Rannóige.
- Conradh amháin, dar luach €27,200, a bhain le hathsholáthar glaoirí a bhí ag teastáil go práinneach agus ar ghá go mbeidís comhoiriúnach leis an gcóras glaoirí a bhí ann cheana féin. Cé gur reáchtáladh próiseas iomaíoch (iarratas ar luachana), bhí an luachan gan CBL os cionn €25,000.
- Conradh amháin, dar luach €212,974, a bhain le seirbhísí/deisiú bád. Seoladh iarratas ar thairiscintí le foilsiú i ráithe 4 2023 agus tá sé ag an gcéim mheasúnaithe faoi láthair agus táthar ag súil le conradh a bhronnadh le linn 2024.
- Bronnadh conradh amháin, dar luach €27,808, a bhain le soláthar seirbhísí clódóireachta trí iarratas ar luachana seachas trí próiseas tairisceana oscailte.

Le linn 2023, mhéadaigh an Roinn acmhainní na Foirne Soláthair chun tacú leis an gcleachtas soláthair agus lena neartú. Cuireann an Fhoireann Soláthair comhairle agus treoir ar fáil maidir le soláthar comhlíontach a dhéanamh agus tá teagmháil déanta aici leis an Oifig um Sholáthar Rialtais chun próiseas iomaíoch a reáchtáil maidir le cúrsa oiliúna saincheaptha a sholáthar in 2024.

Iniúcháireacht inmheánach agus an Coiste Iniúcháireachta

Tá feidhm iniúcháireachta inmheánaí sa Roinn ina n-oibríonn pearsanra a bhfuil an oiliúint chuí curtha orthu, agus a fheidhmíonn i gcomhréir le cairt scríofa atá faofa agam. Anailís ar na rioscaí airgeadais atá os comhair na Roinne atá mar bhonn eolais dá chuid oibre agus bunaítear a chuid pleananna bliantúla maidir le hiniúcháireacht inmheánach, atá faofa agamsa, ar an anailís sin. Tá sé d'aidhm ag na pleananna seo na príomhrialuithe a chlúdach ar bhonn atrátha thar thréimhse réasúnta. Déanaim féin agus an Coiste Iniúcháireachta athbhreithniú tréimhsiúil ar an bhfeidhm iniúcháireachta inmheánaí.

I mí Lúnasa 2023, chuaigh Ceann na hIníúchóireachta Inmheánaí ar scor agus chuir Rannán Rialachais na Roinne tacaíocht bhreise ar fáil don fhoireann reatha. Ag an am sin, choimisiúnaigh mé athbhreithniú neamhspleách seachtrach ar dhearbhu cáilíochta ar fheidhm na hIníúchóireachta Inmheánaí freisin. Fuair mé an tuarascáil ón saineolaí neamhspleách i mí Feabhra 2024 agus táim tiomanta do chur i bhfeidhm na moltaí a d'eascair as an athbhreithniú. Faoi threoir mholtaí na tuarascála, uasghrádaíodh post Cheann na hIníúchóireachta Inmheánaí go leibhéal an Phríomhoifigigh agus cuirfear le hacmhainn an Aonaid Iníúchóireachta Inmheánaí. Tá próiseas earcaíochta ar bun ag an Roinn faoi láthair do ról Cheann na hIníúchóireachta Inmheánaí agus do na n-acmhainní breise.

Tá nósanna imeachta curtha i bhfeidhm agam chun a chinntiú go ndéantar tuarascálacha na feidhme iniúchóireachta inmheánaí a leanúint ar bhonn tráthúil agus go bhfaigheann an fheidhm iniúchóireachta agus an Coiste an tacaíocht go léir a theastaíonn uathu ó gach cearn den Roinn.

Le linn 2021, cuireadh iniúchadh ar na socruithe atá i bhfeidhm chun bainistíocht agus monatóireacht a dhéanamh ar chibearshlándaíl sa Rannán Seirbhísí Ríomhaireachta Tiománaithe agus Feithiclí (DVCS) i gcrích. Tugadh faoi na moltaí sin agus, mar thoradh ar bhunú an Mhoil Dhigitigh nua a chuimsíonn an Rannán DVCS, rinneadh an fheidhm um chibearshlándaíl a lárú in aonad nua a bunaíodh laistigh den Mhol Digiteach, atá anois ag cur i gcrích cur chuige roinne/fiontair ar fud chórais uile na Roinne.

Le linn 2022, rinne an tAonad Iníúchóireachta Inmheánaí roinnt príomh-mholtaí tar éis na n-iniúchtaí atá liostaithe thíos.

Iniúchadh ar shocruithe TF san Aonad um Imscrúdú ar Thionóiscí Iarnróid (RAIU).

Tá dhá ardchinneadh sa tuarascáil. Baineann an chéad cheann díobh leis an gcomhaontú seirbhíse idir an Roinn agus a soláthraí seirbhíse TF bainistithe. Mhol an tAonad Iníúchóireachta Inmheánaí go ndéanfaí athbhreithniú rialta ar an gcomhaontú seirbhíse agus go leasófaí é chun a chinntiú go bhfuil sé cuimsitheach, reatha, agus ábhartha. Is é spriocdháta críochnaithe an chomhaontaithe seirbhíse an 31 Iúil 2024.

Baineann an cinneadh agus an moladh eile leis an ngá atá le hathbhreithniú a dhéanamh ar chumraíochtaí slándála TFC agus aon choigeartuithe riachtanacha a dhéanamh. Rinneadh gach beart is gá agus tá an moladh seo dúnta.

Iniúchadh ar shocruithe TF san Aonad um Imscrúdú ar Thionóiscí Iarnróid (AAIU)

Cuimsítear trí ardchinneadh sa tuarascáil. Mhol an tAonad Iníúchóireachta Inmheánaí go dtabharfadh an AAIU faoi athbhreithniú ar phróisis chun measúnú a dhéanamh ar an gcur chuige a glacadh maidir le sonraí a chuireann Údarás Eitlíochta na hÉireann (IAA) ar fáil.

Tá roinnt moltaí déanta ag an Aonad Iníúchóireachta Inmheánaí chun feabhas a chur ar shlándáil an Ionaid Comhordaithe Eorpaigh AAIU um Chórais Tuairiscithe ar Thionóiscí agus Theagmhais ar féidir le haon údarás eitlíochta san Eoraip iad a úsáid chun sonraí a bhaineann le tionóiscí agus teagmhais a thaifeadh.

Mhol an tAonad Iniúcháireachta Inmheánaí feabhsuithe freisin maidir le slándáil an tiomántáin chomhroinnte AAIU a óstáladh ar fhreastalaithe na Roinne.

Tá gach moladh san iniúchadh seo dúnta.

Iniúchadh ar na socruithe atá i bhfeidhm sa Roinn Iompair chun tacú le soláthar éifeachtach agus comhlíontach.

Tá dhá ardchinneadh sa tuarascáil sin. Pléann an chéad cheann díobh le roinnt cásanna ina ndearnadh mainneachtain cloí leis na ceanglais soláthair go léir agus le bearnaí i gcoimeád taifead. Is é an moladh a bhaineann leis ná gur cheart go mbeadh comhlíonadh iomlán mar ghnáthchleachtas.

Baineann an dara ardchinneadh agus an moladh gaolmhar leis an ngá atá le beartais agus lámhleabhair chuimsitheacha a bheith i bhfeidhm maidir le soláthar, agus leis an ngá atá le tacú le haonaid ghnó trí oiliúint agus comhairle chuí.

Cuireadh obair i gcrích ar roinnt de na fo-mholtaí laistigh de gach ceann de na ardchinní agus tá an chéad ardchinneadh dúnta anois. Maidir leis an dara ardchinneadh, aithníodh comhpháirtí oiliúna soláthair trí chreat OGP agus tá an Roinn réidh le conradh a shíniú. Táthar ag súil go mbeidh an Plean Corparáideach Soláthair curtha i gcrích faoi mhí na Nollag 2024.

Le linn 2023, rinne an tAonad Iniúcháireachta Inmheánaí roinnt príomh-mholtaí tar éis na n-iniúchtaí atá liostaithe thíos.

Athbhreithniú ar na socruithe chun údaruithe eitle a dheonú agus díolúintí a dheonú chun muinisin chogaidh a iompar.

Tá ardchinneadh amháin sa tuarascáil. Baineann an cinneadh leis na próisis iarratais ar údaruithe eitle (sceidealaithe agus neamhsceidealaithe) agus díolúintí maidir le muinisin chogaidh. Mhol an tAonad Iniúcháireachta Inmheánaí go mbeidh gach ceadú riachtanach i bhfeidhm do gach iarratas roimh chead a eisiúint, go ndéanfar nuashonrú ar nósanna imeachta caighdeánacha oibriúcháin agus próiseas a fhorbairt chun monatóireacht a dhéanamh ar dhul in éag deimhnithe árachais. Cuireadh an moladh sin i bhfeidhm.

Baineann na cinntí agus na moltaí eile le hiarratais a bhainistiú, beartais agus nósanna imeachta a nuashonrú, feasacht a ardú i dtaobh an phróisis iarratais, bheartais an aicmithe forbartha sonraí agus aicmiú slándála.

Iniúchadh ar Fheithiclí Astaíochtaí Nialasacha Éireann (ZEV)

Tá ardchinneadh amháin sa tuarascáil. Mhol an tAonad Iniúcháireachta Inmheánaí go gcuirfear comhaontuithe i bhfeidhm leis na comhlachtaí Stáit atá i gceannas ar bhainistiú na scéimeanna atá maoinithe ag ZEV agus tá an Roinn ag plé go gníomhach leis na gníomhaireachtaí cuí.

Molann an tAonad Iniúcháireachta Inmheánaí freisin comhlíonadh nósanna imeachta airgeadais a fheabhsú tuilleadh, moladh atá i bhfeidhm ag an Rannán anois.

Imscrúdú fóiréinseach

Rinneadh tagairt sa ráiteas maidir le rialú airgeadais inmheánach i gcuntas leithreasa 2021 don tuarascáil a d'fhoilsigh an tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste i mí Dheireadh Fómhair 2021 maidir le soláthar feithiclí ag Garda Cóstá na hÉireann. Bhí roinnt moltaí sa tuarascáil, ar ghlac an Roinn leo ar fad agus a cuireadh i ngníomh. D'éirigh leis an Roinn seirbhísí saineolaí neamhspleách tríú páirtí a fháil freisin chun scrúdú fóiréinseach breise a dhéanamh ar phróisis soláthair i nGarda Cóstá na hÉireann agus ar thaifid ábhartha eile thar thréimhse fhada. Tá an t-imscrúdú fóiréinseach tugtha chun críche. Tá na chéad chéimeanna eile aitheanta ag an Roinn agus tá siad sin á gcur chun cinn go gníomhach. Rinneadh athbhreithniú agus leasú ar bheartais ábhartha uile na Roinne taobh leis an bpróiseas seo.

An Creat Riosca agus Rialaithe

Tá córas bainistithe riosca curtha i bhfeidhm ag an Roinn ina ndéantar príomhrioscaí a shonrú agus a thuairisciú agus ina dtugtar na bearta atá á nglacadh ag an lucht bainistíochta chun dul i ngleic leis na rioscaí sin agus, chomh fada agus is féidir, chun iad a mhaolú. Cuimsíonn Creat Bainistíochta Riosca na Roinne an beartas bainistíochta riosca, clár riosca ina dtaifeadtar rioscaí oibríochtúla agus straitéiseacha, oifigeach riosca agus coiste bainistíochta riosca, agus ailníú riosca le pleanáil ghnó bhliantúil.

Tá clár riosca i bhfeidhm lena n-aithnítear na príomhrioscaí atá roimh an Roinn agus rinneadh iad a shainaithint, a mheas, agus a ghrádú de réir na tábhachta atá leo. Luaitear sa chlár rioscaí na rialuithe agus na bearta is gá leis na rioscaí a mhaolú, chomh maith leis na baill foirne atá freagrach as na rialuithe áirithe sin a fheidhmiú. Déanann an bhainistíocht athbhreithniú ráithiúil ar an gclár riosca ar bhonn áitiúil, agus ag an gcoiste bainistíochta riosca. Roinntear nuashonrú ráithiúil ar ghníomhaíochtaí bainistíochta riosca agus ar an gclár riosca le Coiste Iniúcháireachta na Roinne, agus bhuail Cathaoirleach an Choiste Bainistíochta Riosca leis an gCoiste Iniúcháireachta in 2023. Cuirtear an Clár Riosca faoi bhráid an Bhoird Bhainistíochta dhá uair sa bhliain agus cuirtear an tOifigeach Cuntasaíochta ar an eolas faoi gach riosca nuair a shroicheann an rátáil leibhéal áirithe.

I measc na bhforbairtí suntasacha i mbainistíocht riosca le linn 2023 bhí

- feabhas a chur ar thuairisciú riosca do rannáin aonair agus don Roinn ina hiomláine
- tuilleadh forbartha agus feabhsaithe ar an gcomhtháthú idir ráiteas straitéise/pleanála gnó agus bainistíocht riosca na Roinne
- rioscaí a chomhthiomsú agus a thuairisciú go ráithiúil.

Monatóireacht agus athbhreithniú leanúnach

Bunaíodh nósanna imeachta foirmiúla chun monatóireacht a dhéanamh ar phróisis rialaithe agus cuirtear easnaimh rialaithe in iúl go tráthúil dóibh siúd atá freagrach as dul i mbun gníomh ceartaitheach agus don lucht bainistíochta agus don Bhord Bainistíochta, sa chás gurb iomchuí. Deimhním gur aithníodh na príomhrioscaí agus na rialuithe bainteacha, agus tá próisis curtha ar bun chun monatóireacht a dhéanamh ar oibriú na bpríomhrialuithe sin agus aon easnaimh aitheanta a thuairisciú.

Athbhreithniú ar éifeachtúlacht

Tá nósanna imeachta i bhfeidhm ag an Roinn chun monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht a nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe. Tá monatóireacht agus athbhreithniú na Roinne ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh airgeadais bunaithe ar obair na n-íniúcháirí inmheánacha agus seachtracha agus an lucht ardbhainistíochta laistigh den Roinn atá freagrach as an gcreat rialaithe inmheánaigh airgeadais a fhorbairt agus a chothabháil ar bhonn leanúnach. Tá freagracht ar gach ball foirne a chinntiú go gcloítear leis na dea-chleachtais i maoirseacht airgid phoiblí.

Saincheisteanna rialaithe airgeadais inmheánacha

Níor sainaitníodh aon laigí sa rialú inmheánach airgeadais maidir le 2023 as ar eascair caillteanas ábhartha nó as a bhféadfadh caillteanas ábhartha eascairt. Is féidir tuilleadh forbartha a dhéanamh ar ár gcur chuige i gcónaí chun a chinntiú go bhfuil gach líne dearbhaithe ag obair go héifeachtach chun tacú leis an timpeallacht rialaithe airgeadais fhoriomlán. I gcomhar leis an díriú feabhsaithe le linn 2023, tá clár oibre sainaitheanta do 2024 chun a chinntiú go bhfuil na struchtúir, na córais, na rialuithe airgeadais agus na hiompraíochtaí treoracha ailínithe chun tacú leis an tosaíocht atá agam, eadhon dea-rialachas mar Oifigeach Cuntasaíochta.

Ken Spratt

An tOifigeach Cuntasaíochta
An Roinn Iompair

10 Meán Fómhair 2024

An tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste

Tuairisc le cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais

Vóta 31 Iompar

Tuairim faoin gcuntas leithreasa

Rinne mé iniúchadh ar an gcuntas leithreasa do Vóta 31 – Iompar don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2023 faoi alt 3 d'Acht an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste (Leasú), 1993.

Is é mo thuairimse go gcuirtear i láthair go cuí

- sa chuntas leithreasa fáltais agus caiteachas Vóta 31 – Iompar don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2023, agus
- gur ullmhaíodh an cuntas leithreasa san fhoirm a d'ordaigh an tAire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh an Phlean Forbartha Náisiúnta agus Athchóirithe.

An bonn leis an tuairim

Rinne mé m'iniúchadh ar an gcuntas leithreasa i gcomhréir leis na Caighdeáin Idirnáisiúnta Iniúchóireachta (ISAnna) arna gcur i bhfeidhm ag an Eagraíocht Idirnáisiúnta Uasfhoras Iniúchóireachta. Déantar cur síos ar mo fhreagrachtaí faoi na caighdeáin sin san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo. Táim neamhspleách ar Theaghlachas an Uachtaráin agus chomhlíon mé mo chuid freagrachtaí eiteiciúla eile i gcomhréir leis na caighdeáin.

Creidim go bhfuil an fhianaise iniúchta atá aimsithe agam leordhóthanach agus cuí chun bunús a chur le mo thuairim.

Tuarascáil ar an ráiteas ar rialú inmheánach airgeadais agus ar nithe eile

Chuir an tOifigeach Cuntasaíochta ráiteas ar rialú inmheánach airgeadais i láthair i dteannta an chuntais leithreasa. Tá cur síos déanta ar na freagrachtaí atá orm as tuairisciú ar an bhfaisnéis atá sa ráiteas, agus ar nithe eile a dtuairiscim orthu de réir eisceachta, san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo.

Forensic investigation

The statement on internal financial control refers to a forensic investigation of certain procurements. The investigation was commissioned by the Department of Transport following an examination by my Office of the procurement of vehicles for the Irish Coast Guard, which I reported upon in October 2021.

Appraisal of rail project investments

Chapter 9 of my report on the accounts of the public services for 2023 examines the application of the capital project appraisal procedures in respect of the MetroLink and Limerick to Foynes rail line projects.

Seamus Mac Cárthaigh

An tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste

18 Mean Fomhair 2024

Aguisín leis an tuarascáil

Freagrachtaí an Oifigeach Cuntasaíochta

Tá an tOifigeach Cuntasaíochta freagrach as na nithe seo a leanas:

- an cuntas leithreasa a ullmhú de réir alt 22 den *Exchequer and Audit Departments Act 1866*
- a chinntiú go gcomhlíonann an cuntas leithreasa ceanglais na *Nósanna Imeachta Airgeadais Phoiblí* ón Roinn Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh an Phlean Forbartha Náisiúnta agus Athchóirithe, agus ordacháin eile ón Aire Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh an Phlean Forbartha Náisiúnta agus Athchóirithe
- rialtacht na n-idirbheart a chinntiú, agus
- cur chun feidhme a dhéanamh ar cibé rialú inmheánach a chinneann an tOifigeach Cuntasaíochta a bheith riachtanach chun cuntas leithreasa a ullmhú atá saor ó mhíríteas ábhartha, bíodh calaois nó earráid mar chúis leis.

Freagrachtaí an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi alt 3 den Acht um Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste (Leasú), 1993, an cuntas leithreasa a iniúchadh agus tuairisciú air do Thithe an Oireachtais, á lua cé acu is amhlaidh nó nach amhlaidh, i mo thuairimse, a chuirtear na fáltais agus an caiteachas a bhaineann leis an vóta i láthair go cuí sa chuntas.

Is é mo chuspóir agus an t-iniúchadh á dhéanamh agam ná dearbhú réasúnach a fháil maidir le cé acu atá nó nach bhfuil an cuntas leithreasa saor ó mhíríteas ábhartha ar calaois nó earráid is cúis leis. Is leibhéal ard dearbhaithe é dearbhú réasúnach, ach ní ráthaíocht é go mbraithfidh iniúchadh a dhéantar de réir na ISAnna (Caighdeáin Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht) míráiteas ábhartha i gcónaí nuair a bheidh sé ann. Féadfaidh míráiteas eascairt as calaois nó earráid agus meastar go bhfuil siad ábhartha dá bhféadfaí a bheith ag súil le réasún go mbeadh tionchar acu ar chinntí eacnamaíocha úsáideoirí a dhéantar ar bhonn an chuntais leithreasa, ina n-aonar nó ina n-iomláine.

Mar chuid d'iniúchadh de réir na ISAnna, cleachtaim breithiúnas gairmiúil agus coinním sceipteachas gairmiúil i rith an iniúchta. Agus mé ag déanamh amhlaidh,

- Sainníonn agus measúnaím rioscaí an mhírítis ábhartha a bhaineann leis an gcuntas leithreasa, cibé acu de bharr calaoise nó earráide iad; dearaim agus feidhmím nósanna imeachta iniúchóireachta a fhreagraíonn do na rioscaí sin; agus faighim fianaise iniúchóireachta is leor agus is cuí chun bunús a sholáthar i gcomhair mo thuairime. Is mó an riosca nach mbraithfí míráiteas ábhartha a rinneadh de bharr calaoise ná míráiteas ábhartha a rinneadh de bharr earráide, mar d'fhéadfadh claonpháirteachas, brionnú, easnaimh d'aon ghnó, mífhaisnéis nó sárú ar rialú inmheánach a bheith i gceist le calaois.

- Faighim tuiscint ar an rialú inmheánach atá ábhartha don iniúchadh chun nósanna imeachta iniúchóireachta a dheardh a bheidh iomchuí sna cúinsí i gceist, ach ní chun tuairim a thabhairt ar éifeachtacht na rialuithe inmheánacha.
- Measúnaím cé acu a comhlíonadh nó nár comhlíonadh *Nósanna Imeachta Airgeadais Phoiblí* de chuid fhorálacha cuntasaíochta na Roinne Caiteachais Phoiblí, Sheachadadh an Phlean Forbartha Náisiúnta agus Athchóirithe.

Déanaim cumarsáid leis an Oifigeach Cuntasaíochta maidir le scóip agus uainiú beartaithe an iniúchta agus torthaí suntasacha iniúchta, i measc nithe eile, lena n-áirítear aon laigí suntasacha sa rialú inmheánach a shainníonn le linn m'iniúchta.

Tuairiscím de réir eisceachta más amhlaidh, i mo thuairimse,

- nár bhfuair mé an fhaisnéis agus na mínithe uile a theastaigh uaim i gcomhair m'iniúchta, nó
- nár leor na taifid chuntasaíochta le go bhféadfaí an cuntas leithreasa a iniúchadh go héasca agus go cuí, nó
- nach bhfuil an cuntas leithreasa ag teacht leis na taifid chuntasaíochta.

Tuairisciú ar an ráiteas ar rialú inmheánach airgeadais

Ní chumhdaíonn mo thuairim ar an gcuntas leithreasa an ráiteas ón Oifigeach Cuntasaíochta faoi rialú inmheánach airgeadais, agus ní chuirim aon chinneadh dearbhaithe in iúl ina leith.

I dtaca le m'iniúchadh ar an gcuntas leithreasa, ceanglaítear orm faoi na ISAnna an ráiteas faoi rialú inmheánach airgeadais a léamh agus, le linn déanamh amhlaidh, a bhreithniú cé acu is amhlaidh nó nach amhlaidh atá an fhaisnéis atá tugtha laistigh de neamh-chomhsheasmhach go hábhartha leis an gcuntas leithreasa nó le heolas a gnóthaíodh le linn an iniúchta nó atá an chuma uirthi ar shlí eile go ndearnadh míráiteas ábhartha ina leith. Más rud é, bunaithe ar an obair a rinne mé, go dtagaim ar an gconclúid go bhfuil míráiteas ábhartha ann, ceanglaítear orm an fhír sin a thuairisciú.

Tuairisciú ar ábhair eile

Féachaim le linn an iniúchta le fianaise a fháil ar rialtacht na n-idirbheart airgeadais. Ceanglaítear orm faoi alt 3 d'Acht an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste (Leasú), 1993, tuairisciú i gcás go sainníonn aon chás ábhartha nár caitheadh airgead poiblí do na críocha a bhí beartaithe ann nó nach ndearnadh na hidirbhearta de réir na n-údarás a bhí á rialú ann.

Ceanglaítear orm freisin faoi Acht 1993 tuarascáil a ullmhú gach bliain ar cibé ábhair a eascraíonn as m'iniúchtaí ar na cuntais leithreasa is cuí liom. I gcásanna den sórt sin, tagraítear sna tuarascálacha iniúchóireachta ar na cuntais leithreasa lena mbaineann don chaibidil ábhartha/do na caibidil ábhartha sa *Tuarascáil ar Chuntais na Seirbhísí Poiblí* uaim, ar tuarascáil bhliantúil í.

Vóta 31 Iompar

Cuntas Leithreasa 2023

		2023		2022
		Suim soláthraithe sa mheastachán		Toradh
		€000	€000	€000
				Toradh
				€000
Caiteachas Cláir				
A	Soghluaisteacht inbhuanaithe – taisteal gníomhach agus glasbhealaí			
	<i>Bunadh</i>	358,665		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	19,000		
	<i>Forlíontach</i>	50,000		
			427,665	400,888
				352,897
B	Soghluaisteacht inbhuanaithe – laghdú carbóin agus iompar poiblí			
	<i>Bunadh</i>	1,607,283		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	96,966		
	<i>Forlíontach</i>	(7,700)		
			1,696,549	1,602,129
				1,579,777
C	Líonraí bóithre agus sábháilteacht ar bhóithre			
	<i>Bunadh</i>	1,387,053		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	11,340		
	<i>Forlíontach</i>	34,235		
			1,432,628	1,402,707
				1,432,141
D	Eitlíocht shibhialta			
	<i>Bunadh</i>	53,443		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	4,900		
			58,343	43,990
				59,522
E	Iompar Muirí agus Sábháilteacht Mhuirí			
	<i>Bunadh</i>	109,825		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	5,750		
	<i>Forlíontach</i>	4,933		
			120,508	114,898
				106,752

		2023		2022
		Suim soláthraithe sa mheastachán		Toradh
		€000	€000	€000
Oilchaiteachas				
	<i>Bunadh</i>	3,516,269		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	137,956		
	<i>Forlíontach</i>	81,468		
			3,735,693	3,564,612
	<i>Bain</i>			3,531,089
F	Leithreasaí i gcabhair		25,455	22,801
Glanchaiteachas				
	<i>Bunadh</i>	3,490,814		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	137,956		
	<i>Forlíontach</i>	81,468		
			3,710,238	3,541,811
				3,510,243

Barrachas

Tá farasbarr na suime a soláthraíodh le hais na glansuime faoi dhliteanas don ghéilliúint don Státchiste. Faoi alt 91 den Acht Airgeadais, 2004, féadfar na leithreasaí neamhchaite le haghaidh seirbhísí soláthair caipitil go léir, nó cuid díobh, a thabhairt anonn lena chaitheamh an bhliain dár gcionn. Tugadh €140.920 milliún de leithdháiltí neamhchaite maidir le gnéithe caipitil na bhfo-mhírcheann uile ar aghaidh go 2024.

	2023	2022
	€	€
Barrachas	168,426,821	174,750,674
Géilleadh iarchurtha	(140,920,000)	(137,956,000)
Barrachas le géilleadh	27,506,821	36,794,674

Ken Spratt

An tOifigeach Cuntasaíochta
An Roinn Iompair

10 Meán Fómhair 2024

Nótaí a ghabhann leis an gCuntas Leithreasa

Nóta 1 Ráiteas faoin gCostas Oibriúcháin, 2023

	2023	2022
	€000	€000
Costas an chláir	3,510,235	3,484,103
Pá	42,387	38,071
Neamhphá	11,990	8,915
Ollchaiteachas	3,564,612	3,531,089
<i>Bain</i>		
Leithreasaí i gcabhair	22,801	20,846
Glanchaiteachas	3,541,811	3,510,243
Athruithe maidir le sócmhainní caipitil		
<i>Maoin, gléasra agus trealamh (nóta 2.1)</i>		
Ceannacháin	(4,860)	
Diúscairtí - airgead tirim	50	
Brabús ar dhiúscairtí	(50)	
Dímheas	1,740	
<i>Sócmhainní doláimhsithe (nóta 2.2)</i>		
Ceannacháin	(866)	
Amúchadh	588	
	(3,398)	(1,235)
Athruithe maidir le glansócmhainní reatha		
Laghdú i bhfardail	352	
Laghdú i réamhíocaíochtaí	492	
Méadú i speansais fhabhráithe	1,148	
	1,992	(1,708)
Caiteachas díreach	3,540,405	3,507,300
Caiteachas tabhaíodh in áit eile		
Glanchaiteachas ar sheirbhísí gaolmhara (nóta 1.1)	20,235	19,093
Measchíosanna	3,721	3,721
Costas glan clár	3,564,361	3,530,114

1.1 Glanchaiteachas ar sheirbhísí gaolmhara

Is éard atá i suim an ghlanchaiteachais ar sheirbhísí gaolmhara na suimeanna seo a leanas i dtaca le Vóta 31 a iompraíodh in áit eile.

	2023	2022
	€000	€000
Vóta 9 Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim	40	41
Vóta 12 Aoisliúntais agus Liúntais Scoir	17,625	16,997
Vóta 13 Oifig na nOibreacha Poiblí	1,124	803
Vóta 18 An Oifig Náisiúnta um Sheirbhísí Comhroinnte	64	60
Vóta 20 Garda Sióchána	135	2
Vóta 43 Oifig Phríomh-Oifigeach Faisnéise an Rialtais	805	748
An Príomh-Chiste – pinsin aireachta	442	442
	20,235	19,093

Nóta 2 Ráiteas faoin Staid Airgeadais amhail an 31 Nollaig 2023

	Nóta	2023 €000	2022 €000
Sócmhainní seasta			
Maoin, gléasra agus trealamh	2.1	11,330	8,210
Sócmhainní doláimhsithe	2.2	1,659	1,381
Iomlán na sócmhainní seasta		12,989	9,591
Sócmhainní reatha			
Banc agus airgead tirim	2.3	158,934	145,284
Fardail	2.4	2,309	2,661
Réamhíocaíochtaí	2.5	3,817	4,309
Iarmhéideanna eile dochair	2.6	1,677	5,030
Iomlán na sócmhainní reatha		166,737	157,284
Lúide dliteanais reatha			
Costais fhabhráithe	2.7	5,315	4,167
Iarmhéideanna eile sochair	2.8	22,137	1,785
Glanmhaoiniú ón Státchiste	2.9	138,474	148,529
Iomlán na ndlíteanas reatha		165,926	154,481
Glansócmhainní reatha		811	2,803
Glansócmhainní		13,800	12,394
Arna léiriú ag:			
Cuntas maoiniú Stáit	2.10	13,800	12,394

2.1 Maoin, gléasra agus trealamh

	Foirgnimh	Trealamh oifige agus mótarfheithi clí	Trealamh speisialtóra	Troscán agus feistis	Sócmhainní atá á bhforbairt	Iomlán
	€000	€000	€000	€000	€000	€000
Costas nó luacháil						
Amhail an 1 Eanáir 2023 ^a	2,014	22,945	24,132	1,046	1,870	52,007
Breiseanna	—	383	62	—	4,415	4,860
Diúscairtí	—	(93)	—	—	—	(93)
Aistrithe	5,436	—	30	—	(5,466)	—
Amhail an 31 Nollaig 2023	7,450	23,235	24,224	1,046	819	56,774
Dímheas carntha						
Amhail an 1 Eanáir 2023 ^a	—	19,734	23,059	1,004	—	43,797
Dímheas don bhliain	—	1,200	534	6	—	1,740
Dímheas ar dhiúscairtí	—	(93)	—	—	—	(93)
Amhail an 31 Nollaig 2023	—	20,841	23,593	1,010	—	45,444
Glansócmhainní						
Amhail an 31 Nollaig 2023	7,450	2,394	631	36	819	11,330
Amhail an 31 Nollaig 2022	2,014	2,407	1,877	42	1,870	8,210

Nóta ^a Le héifeacht ón 1 Eanáir 2023, rinneadh sócmhainní bogearraí a fuarthas agus a forbraíodh a athaicmiú mar shócmhainní doláimhsithe (nóta 2.2).

2.2 Sócmhainní doláimhsithe

	Bogearraí a fuarthas agus a forbraíodh	Sócmhainní atá á bhforbairt	Iomlán
	€000	€000	€000
Ollsócmhainní			
Amhail an 1 Eanáir 2023 ^a	4,586	444	5,030
Breiseanna	475	391	866
Aistrithe	444	(444)	—
Amhail an 31 Nollaig 2023	5,505	391	5,896
Amúchadh carntha			
Amhail an 1 Eanáir 2023 ^a	3,649	—	3,649
Amúchadh don bhliain	588	—	588
Amhail an 31 Nollaig 2023	4,237	—	4,237
Glansócmhainní			
Amhail an 31 Nollaig 2023	1,268	391	1,659
Amhail an 31 Nollaig 2022	937	444	1,381

Nóta ^a Le héifeacht ón 1 Eanáir 2023, rinneadh sócmhainní bogearraí a fuarthas agus a forbraíodh a athaicmiú ó mhaoín, gléasra agus trealamh (nóta 2.1).

2.3 Banc agus airgead tirim

ag an 31 Nollaig	2023	2022
	€000	€000
Iarmhéideanna ag an bPámháistir Ginearálta	158,868	144,978
Iarmhéideanna chuntais bhainc thráchtála	66	306
	158,934	145,284

Cuntais bhainc thráchtála

Chomh maith leis an gcuntas bainc thráchtála dá dtagraítear thuas, tá cuntas bainc ag an Roinn chun bailiú agus leithdháileadh mótarchánach a éascú agus chun na fáltais a aistriú chuig an Státchiste. Tugtar cuntas air seo ar leithligh sa Chuntas Mótarchánach.

2.4 Fardail

ag an 31 Nollaig	2023	2022
	€000	€000
Sainábhair inchaite (Garda Cóstá na hÉireann)		
	2,309	2,661

2.5 Réamhíocaíochtaí

ag an 31 Nollaig	2023	2022
	€000	€000
Ceadúnais bogearraí agus cothabháil	3,578	3,376
Cíosanna	143	130
Eile	96	803
	3,817	4,309

2.6 Iarmhéideanna dochair eile

ag an 31 Nollaig	2023	2022
	€000	€000
Seirbhísí gníomhaireachta Oifig na nOibreacha Poiblí	701	4,990
Párolla ar fionraí	930	—
Eile	46	40
	1,677	5,030

2.7 Speansais fhabhráithe

ag an 31 Nollaig	2023	2022
	€000	€000
An Rannán Seirbhísí Ríomhaireachta Tiománaithe agus Feithiclí: costais oibriúcháin	1,275	1,011
Seirbhísí héileacaptair cuardaigh agus tarrthála	848	907
Aerfoirt réigiúnacha: rothlaithe	443	573
Táillí comhairleoireachta gairmiúla	482	286
Oifig na nOibreacha Poiblí	68	80
An tÚdarás Náisiúnta Iompair	1,362	417
Eile	837	893
	5,315	4,167

2.8 Iarmhéideanna sochair eile

ag an 31 Nollaig	2023	2022
	€000	€000
Suim atá dlite don Stát		
Cáin shiarchoinneálach ar sheirbhísí gairmiúla	127	92
Cáin bhreisluacha	424	373
Cáin conarthaí iomchuí	6	6
Muirir phinsin	76	29
Fáltais bhreise ón Státchiste	19,487	—
	<u>20,120</u>	<u>500</u>
Dlite do ghníomhaireachtaí	2,006	1,229
Míreanna sochair eile ar fionraí	11	56
	<u>22,137</u>	<u>1,785</u>

2.9 Glanmhaoiniú Státchiste

ag an 31 Nollaig	2023	2022
	€000	€000
Barrachas le géilleadh	27,507	36,795
Géilleadh iarchurtha	140,920	137,956
Deontas ón Státchiste nár tarraingíodh	(29,953)	(26,222)
Glanmhaoiniú ón Státchiste	<u>138,474</u>	<u>148,529</u>
Arna léiriú ag:		
Féichiúnaithe		
Banc agus airgead tirim	158,934	145,284
Iarmhéideanna dochair: ar fionraí	1,677	5,030
	<u>160,611</u>	<u>150,314</u>
Creidiúnaithe		
Dlite don Stát	(20,120)	(500)
Iarmhéideanna sochair: ar fionraí	(2,017)	(1,285)
	<u>(22,137)</u>	<u>(1,785)</u>
	<u>138,474</u>	<u>148,529</u>

2.10 Cuntas maointhe Stáit

	Nóta	2023	2022
		€000	€000
Iarmhéid amhail an 1 Eanáir		12,394	9,925
Eisíocaíochtaí as an Vóta			
Suim soláthraithe sa mheastachán	Cuntas	3,710,238	
Géilleadh iarchurtha	Cuntas	(140,920)	
Barrachas le géilleadh	Cuntas	(27,507)	
Glanvóta		3,541,811	3,510,242
Caiteachas (airgead tirim) tabhaíodh in áit eile	1.1	20,235	19,093
Mír neamhairgid – coigeartú sócmhainní caipítíl		—	(473)
Caiteachas neamhairgid tirim – cíosanna barúlacha	1	3,721	3,721
Costas glan clár	1	(3,564,361)	(3,530,114)
Iarmhéid ag an 31 Nollaig		13,800	12,394

2.11 Ceangaltais

a) Ceangaltais dhomhanda ag an 31 Nollaig	2023 €000	2022 €000
Soláthar earraí agus seirbhísí	793,434	128,834
Cláir deontas caipitil	9,372	48,335
lomlán na gceangaltas is in-fhorfheidhmithe de réir dlí	802,806	177,169
Ceangaltais faoi fho-mhírchinn soláthair	2023 €000	2022 €000
Seirbhísí héileacaptair cuardaigh agus tarrthála ^a	766,000	96,000
Aerfoirt ^b	8,961	12,964
Ceadúnú feithicle/tiomána ^c	14,151	15,785
An tAonad um Imscrúdú ar Aerthionóiscí ^d	1,080	751
Teicneolaíocht Faisnéise ^e	243	920
Soghluaisteacht inbhuanaithe (infheistíocht agus beartas) ^f	550	1,207
Seirbhísí an Gharda Cósta ^g	959	1,182
Oiriúnú aeráide, taighde agus fuinneamh ^h	1,220	—
Seirbhísí corparáideacha	181	—
Pleanáil éigeandála	45	—
Suirbhé mara	44	25
	793,434	128,834

- Nótaí
- ^a Cuireadh tús leis an gconradh reatha seirbhíse le CHC Ireland maidir le héileacaptar cuardaigh agus tarrthála an 1 Iúil 2012 ar feadh tréimhse 10 mbliana, go dtí mí an Mheithimh 2022. Glacadh leis an rogha an conradh a fhadú ar feadh trí bliana eile, agus síneadh an conradh go dtí Meitheamh 2025 chun soláthar seirbhíse nua a éascú i gcomhréir le ceanglais an *Chóid Cainteachais Phoiblí* agus chun aistriú réidh a chinntiú ó sheirbhís amháin go seirbhís eile. I mí Lúnasa 2023, shínigh an Roinn conradh seirbhíse nua le Bristow Ireland Limited (BIL). Mairfidh an conradh nua SAR deich mbliana, leis an rogha síneadh go 13 bliana (2036). An téarma tosaigh 10 mbliana, beidh costas thart ar €670 milliún (gan CBL san áireamh) ag baint leis an téarma, lena n-áirítear méaduithe praghais a mheastar ag 2% in aghaidh na bliana, nasctha leis an bPraghasinnéacs Tomhaltóirí. Beidh aon síneadh i ndiaidh théarma tosaigh an chonartha faoi rogha an Aire Iompair, ag féachaint do réimse cúinsí straitéiseacha, eacnamaíocha agus oibríochta sna blianta amach romhainn.
- ^b Oibleagáid seirbhíse poiblí (OSP) le haghaidh na seirbhísí aeir uile idir Dún na nGall agus Baile Átha Cliath.
- ^c Conarthaí nua a dhámhadh chun dioscaí mótarchánach a sholáthar, tacaíocht agus forbairt TF.
- ^d Ceanglas préimheanna árachais do Willis Tower Watson.

- ^e Seirbhísí a sholáthar chun tacú le córas nua TF do Cheadúnú Oibreoirí Iompair Bóthair (RTOL) a fhorbairt agus a chothabháil, agus chun tacú leis.
- ^f Conradh a dhámhadh do Ove Arup agus Partners Ireland Limited le haghaidh athbhreithniú iarnróid straitéiseach uile-Oileáin.
- ^g Táille ceadúnais, cíós láithreáin agus conradh chun Córas Comhordaithe agus Bainistíochta Teagmhas (ICAMS) comhtháite nua a sholáthar agus a chur i bhfeidhm.
- ^h Seirbhísí comhairliúcháin agus taighde, forbartha agus taispeána (seirbhísí RD&D) a sholáthar.

b) Cláir deontas neamhchaipitil	2023	2022
	€000	€000
larmhéid tosaigh	—	—
Ceangaltais nua deontais	367	367
Deontais a íocadh sa bhliain	(367)	(367)
larmhéid deiridh	—	—

c) Cláir deontas caipitil	2023	2022
	€000	€000
larmhéid tosaigh	48,335	71,469
Ceangaltais nua deontais	99,600	94,682
Deontais a íocadh sa bhliain	(92,402)	(101,925)
Deontais a cuireadh ar ceal	(46,161)	(15,891)
larmhéid deiridh	9,372	48,335

d) Mórthionscadail chaipitil					
	Caiteachas carnach go dtí 31 Nollaig 2022	Caiteachas in 2023	Ceanglais tionscadail sna blianta ina dhiaidh	Caiteachas ionchasach iomlán do shaolré an tionscadail 2023	Caiteachas ionchasach iomlán do shaolré an tionscadail 2022
	€000	€000	€000	€000	€000
Líne lastais ó Luimneach go Faing, céim 1	64,000	4,000	37,000	105,000	105,000
	64,000	4,000	37,000	105,000	105,000

Maoinítear mórthionscadail chaipitil/comhpháirtíochtaí príobháideacha poiblí (CPPanna) trí chomhlachtaí atá faoi choimirce na Roinne.

2.12 Dliteanais aibí

ag an 31 Nollaig	2023	2022
	€000	€000
Meastachán ar dhliteanais aibithe nach raibh glanta ag deireadh na bliana.	481	3,567

2.13 Dliteanais theagmhasacha

Tá an Roinn páirteach in 12 chás dlí. Ní féidir leis an Roinn toradh na gcásanna sin a thuar.

Nóta 3 Caiteachas Vóta

Anailís an chaiteachais riaracháin

Tá an caiteachas riaracháin atá leagtha amach thíos leithroinnte ar fud na gclár, ar mhaithe le costais iomlána na gclár a chur i láthair.

		2023		2022
		Suim soláthrait he sa mheasta chán	Toradh	Toradh
		€000	€000	€000
i	Tuarastail, pá agus liúntais	43,500	42,387	38,071
ii	Taisteal agus cothú	1,219	1,402	986
iii	Oiliúint, forbairt agus costais theagmhasacha	1,592	3,931	2,988
iv	Seirbhísí poist agus teileachumarsáide	320	367	275
v	Trealamh oifige agus seirbhísí IT seachtracha	2,135	3,974	1,934
vi	Costais áitreabh oifige	1,246	1,812	1,595
vii	Seirbhísí sainchomhairleoireachta agus athbhreithnithe ar luach ar airgead agus ar bheartais	1,016	503	1,137
		51,028	54,376	46,986

Difríochtaí suntasacha

Tugtar breac-chuntas sa mhéid seo a leanas ar na cúiseanna le difríochtaí suntasacha idir caiteachas agus na méideanna a tugadh (+/- 25% agus €100,000).

iii Oiliúint agus forbairt agus costais theagmhasacha

Soláthar measta €1.6 milliún; toradh €3.9 milliún

Go príomha, is mar gheall ar mhéadú ar chaiteachas fógraíochta i rith na bliana a bhain leis an bhfeachtas um thaisteal gníomhach - Tá Tábhacht le do Thuras (€2.0 milliún) a bhí méadú €2.3 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh. Baineann an difríocht eile go príomha le méadú ar oiliúint mar gheall ar líon foirne níos airde (€0.4 milliún) agus socraíochtaí dlíthiúla (€0.1 milliún).

v Trealamh oifige agus seirbhísí IT seachtracha

Soláthar measta €2.1 milliún; toradh €4.0 milliún

Go príomha, is mar gheall ar nuachóiriú digiteach breise agus na tacaíochtaí a bhaineann le hathchóiriú a bhí méadú €1.9 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh.

vi Costais áitreabh oifige

Soláthar measta €1.2 milliún; toradh €1.8 milliún

Go príomha, is mar gheall ar arduithe ar chostais gáis agus leictreachais gan choinne a bhí méadú €0.6 milliún ar chaiteachas i gcomparáid leis an meastachán bunaidh.

vii Seirbhísí sainchomhairleoireachta agus athbhreithnithe ar luach ar airgead agus ar bheartais

Soláthar measta €1.0 milliún; toradh €0.5 milliún

Go príomha, is mar gheall ar thionscadail a chur siar go dtí 2024 mar gheall ar athbheartú tosaíochtaí tionscadal agus moilleanna soláthair a bhí laghdú €0.5 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh.

Soghluaisteacht Inbhuanaithe, Clár A – taisteal gníomhach agus glasbhealaí

		2023		2022
		Suim soláthraithe sa mheastachán	Toradh	Toradh
		€000	€000	€000
A.1	Riarachán - pá	868	848	761
A.2	Riarachán - neamhphá	147	240	178
A.3	Bonneagar taistil ghníomhaigh			
	<i>Bunadh</i>	297,650		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	2,000		
	<i>Forlíontach</i>	50,000		
		<u>349,650</u>	349,818	309,110
A.4	Na Glasbhealaí			
	<i>Bunadh</i>	60,000		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	17,000		
		<u>77,000</u>	49,982	42,848
		<u>427,665</u>	<u>400,888</u>	<u>352,897</u>

Difríochtaí suntasacha

Tugtar breac-chuntas sa mhéid seo a leanas ar na cúiseanna le difríochtaí suntasacha i gcaiteachas cláir neamhriaracháin (+/- 5% agus €100,000).

A.3 Bonneagar taistil ghníomhaigh

Soláthar measta €299.7 milliún; toradh €349.8 milliún

Go príomha, mar gheall ar líon níos mó de thionscadail bhonneagair (tionscadail siúil agus rothaíochta) ag an Údarás Náisiúnta Iompair (ÚNI) ag dul ar aghaidh go céim na tógála/á gcríochnú ná mar a tuaradh don bhliain sa chéad dul síos, mar aon le boilsciú costas tógála, bhí méadú €50.1 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh. Ceadáíodh athdháileadh €50 milliún ó fho-mhírcheann B.5 Iompar Poiblí go fo-mhírcheann A.3 i bhforlíonadh teicniúil chun freastal ar chaiteachas ar thionscadail um thaisteal gníomhach.

A.4 Na Glasbhealaí

Soláthar measta €77.0 milliún; toradh €50.0 milliún

Tharla an laghdú €27 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar na nithe a leanas:

- gannchaitheamh ag Comhairle Contae Dhún na nGall ar an nGlasbhealach Thiar Thuaidh (€2.6 milliún)
- ciste teagmhais nach raibh ag teastáil ó Chomhairle Contae Lú (€5 milliún)
- Moill ar thionscadail Bhonneagar Iompair Éireann (BIÉ) sa phróiseas pleanála agus i bhfáil talún (€14 mhilliún)
- ciste teagmhais, nach raibh ag teastáil, chun aisghlámadh a d'fhéadfadh teacht as an tionscadal Glasbhealach Chanálacha Uladh a bhaint ó chlár INTERREG (€1.3 milliún) a chumhdach
- gannchaitheamh ar chlár monatóireachta na nGlasbhealaí, ar chostais oifige idirchaidrimh tionscadail agus ar fheachtas cruthaithe inneachair (€4.1 milliún).

Soghluaisteacht Inbhuanaithe, Clár B – laghdú carbóin agus iompar poiblí

		2023		2022
		Suim soláthraithe sa mheastachán		Toradh
		€000	€000	€000
B.1	Riarachán - pá		4,785	4,663
B.2	Riarachán - neamhphá		838	1,319
B.3	Laghdú carbóin			
	<i>Bunadh</i>	114,772		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	20,560		
			135,332	114,207
B.4	Íocaíochtaí soláthair seirbhíse poiblí			81,427
	<i>Bunadh</i>	563,774		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	450		
	<i>Forlíontach</i>	60,900		
			625,124	607,683
B.5	Infheistiú in iompar poiblí			619,338
	Suim soláthraithe sa mheastachán	876,504		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	75,956		
	<i>Forlíontach</i>	(68,600)		
			883,860	835,343
B.6	Speansais gníomhaireachtaí iompair phoiblí		46,610	38,906
B.7	Seirbhísí ilchineálacha		—	8
			1,696,549	1,602,129
				1,579,777

Difríochtaí suntasacha

Tugtar breac-chuntas sa mhéid seo a leanas ar na cúiseanna le difríochtaí suntasacha i gcaiteachas cláir neamhriaracháin (+/- 5% agus €100,000).

B.3 Laghdú carbóin

Soláthar measta €135.3 milliún; toradh €114.2 milliún

Tharla an laghdú €21.1 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar na nithe a leanas:

- moilleanna soláthair agus tarraingt anuas i mbonneagar feithiclí astaíochtaí ísle (LEVanna) (€10.3 milliún) agus i gcláir taighde aeráide (€2.4 milliún)
- moilleanna seachadta LEVanna mar thoradh ar dheontais LEVanna nár tarraingíodh anuas (€7.3 milliún)
- ró-leithdháileadh ar chostais riaracháin Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ) (€0.9 milliún)

B.4 Íocaíochtaí soláthair seirbhíse poiblí

Soláthar measta €564.2 milliún; toradh €607.7 milliún

Tharla an róchaitheamh glan de €43.5 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar na nithe a leanas:

- €57.4 milliún de mhaoiniú breise a theastaíonn chun an bhearna a dhúnadh idir an t-ollchostas a bhaineann leis an gclár OSP a fheidhmiú agus ioncam ó tháillí paisinéirí, mar gheall ar thionscnaimh éagsúla táillí iompair poiblí (Cárta d'Aosaigh Óga (YAC), meánlaghdú 20% ar tháillí agus táillí 90 nóiméad), an t-aistriú leanúnach ó airgead tirim go cártaí Leap, agus costais oibriúcháin níos airde. Ceadáíodh forlónadh maidir leis an bhfo-mhírcheann sin.
- Seirbhísí breise iompair tuaithe a theastaíonn chun freastal ar phlódú isteach dídeanaithe ón Úcráin (€3.2 milliún) nár tuaradh. Ceadáíodh forlónadh maidir leis an bhfo-mhírcheann sin.
- Coigilteas sa Chlár um Iompar Tuaithe (CIT) mar thoradh ar mhoilleanna i bpróiseas tairisceana i gCóras Bainistíochta TF de chuid an Údaráis Náisiúnta Iompair agus toisc nár cheadaigh an Coimisiún Eorpach pleananna cur chun feidhme tionscadail faoi Chiste Aistrithe an AE (€1.0 milliún).
- Coigilteas mar gheall ar mhoilleanna ar thionscadail cothabhála iarnróid throma a bhí beartaithe ag Iarnród Éireann mar thoradh ar mhoilleanna ar oibreacha feabhsúcháin beartaithe (€2.8 milliún).
- Coigilteas ar bhealaí nua OSP agus ar athruithe bealaí mar gheall ar mhoilleanna ar chéimeanna BusConnects mar thoradh ar ghanntanas tiománaithe bus agus dúshláin earcaíochta (€13 mhilliún).
- Coigilteas mar gheall ar mhoilleanna le rolladh amach Éire á Nascadh agus seirbhísí nua baile (€0.4 milliún).

B.5 Infheistiú in iompar poiblí

Soláthar measta €952.5 milliún; toradh €835.3 milliún.

Tharla an laghdú €117.2 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar na nithe a leanas

- Gannchaitheamh i sábháilteacht agus forbairt iarnród trom agus i mbonneagar iompair poiblí mar gheall ar mhoilleanna pleanála agus soláthair, lena n-áirítear:
 - athfhorbairt stáisiún traenach, Gaillimh (Ceannt) agus Luimneach (Ó Cholbáird) (€10 milliún)
 - moilleanna ar chonradh comharthaíochta a bhronnadh mar chuid d'Iarnród Comaitéireachta Cheantar Chorcaí (€18 milliún)
 - Clár Stáisiún Traenach nua do Mhórchéantar Bhaile Átha Cliath (MCBÁC) a chuimsíonn roinnt tionscadal, amhail stáisiún Shruthán na Coille a thógáil agus obair chun Stáisiún Traenach Nua MCBÁC a oscailt ar an gCiseog (€5 mhilliún)

- Clár Uasghráidithe Iarnróid Luimnigh, a chuimsíonn pleanáil agus tógáil stáisiún Mhaigh Rois agus iarnród déraonach ó Luimneach go Gabhal Luimnigh (€1 milliún)
 - €2.5m ar thionscadal uasghráidithe agus athchóirithe ionad sciomartha Uí Chonghaile
 - aistriú oifig an Údaráis Náisiúnta Iompair curtha siar go dtí 2024 (€11 mhilliún).
 - clár iosta BusConnects, lena n-áirítear clár leictrithe iosta BusConnects Bhaile Átha Cliath (€10 milliún)
 - tógáil Croí-chonair Bus curtha siar go dtí 2024 (€13 mhilliún)
 - Cláir éagsúla páirceáil agus taisteal ar fud na tíre (€6 mhilliún).
- Gannchaitheamh ar infheistíocht in iompar poiblí mar gheall ar mhoilleanna ar sheachadadh flít, lena n-áirítear:
 - ceannach 41 carr iarnróid Idirchathrach nua (€3.7 milliún)
 - BusConnects (€6 mhilliún) agus Flít Uirbeach BusConnects (€26 milliún)
 - Flít comaitéireachta réigiúnach agus busanna uirbeacha neamhchathracha (€25 milliún)
 - Busanna hidrigine (€1 mhilliún)
 - Róchaitheamh €15 mhilliún mar gheall ar an dara híocaíocht garsprice don chlár Dart+.

B.6 Speansais gníomhaireachtaí iompair poiblí

Soláthar measta €46.6 milliún; toradh €38.9 milliún

Tá difríocht €7.7 milliún i gcaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar na nithe a leanas:

- Coigilteas párolla san Údarás Náisiúnta Iompair de thoradh plean earcaíochta leasaithe, iomlaoid leanúnach foirne agus aisíonadh foirne ar scálaí iontrála níos ísle (€3.1 milliún)
- coigilteas i leith táillí agus gníomhaíochtaí dlíthiúla agus gairmiúla, agus coigilteas i leith costais tacaíochta ceadúnaithe mar gheall ar mhoilleanna ionductaithe d'fhoireann an ionaid glaonna agus na cúloifige (€4.6 milliún).

Clár C, Líonraí bóithre agus sábháilteacht ar bhóithre

		2023		2022
		Suim soláthraithe sa mheastachán		Toradh
		€000	€000	€000
C.1	Riarachán - pá		13,485	13,140
C.2	Riarachán - neamhphá		2,362	3,717
C.3	Infheistiú sna bóithre náisiúnta			11,802
	<i>Bunadh</i>	678,168		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	9,000		
			687,168	660,045
C.4	Infheistíocht sna bóithre réigiúnacha agus áitiúla			728,901
	<i>Bunadh</i>	625,916		
	<i>Forlíontach</i>	18,600		
			644,516	641,049
C.5	Costais oibríochtúla		35,440	34,593
	Bhonneagar Iompair Éireann			33,323
C.6	Gníomhaireachtaí agus speansais sábháilteachta ar bhóithre		8,282	7,652
C.7	Costais cheadúnaithe feithiclí agus tiománaithe			7,279
	<i>Bunadh</i>	23,400		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	2,340		
	<i>Forlíontach</i>	15,635		
			41,375	42,511
			1,432,628	1,402,707
				40,839
				1,432,141

Difríochtaí suntasacha

Tugtar breac-chuntas sa mhéid seo a leanas ar na cúiseanna le difríochtaí suntasacha i gcaiteachas cláir neamhriaracháin (+/- 5% agus €100,000).

C.6 Gníomhaireachtaí agus speansais sábháilteachta ar bhóithre
Soláthar measta €8.3 milliún; toradh €7.7 milliún

Tharla an laghdú €0.6 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh mar gheall ar chaiteachas níos ísle ná mar a tuaradh sa Lia-Bhiúro um Shábháilteacht ar Bhóithre mar gheall ar na nithe a leanas:

- coigilteas párolla mar gheall ar dhúshláin choinneála foirne agus folúntais gan líonadh (€0.3 milliún)
- coigilteas i leith stoc inchaite mar gheall ar leibhéil leordhóthanacha stoic tugtha anonn ó 2022 (€0.2 milliún)
- coigilteas deisiúcháin i leith ionstraimí a bhí fós faoi bharántas (€0.1 milliún).

C.7 Costais cheadúnaithe feithiclí agus tiománaithe

Soláthar measta €25.7 milliún; toradh €42.5 milliún

Tharla an glanmhéadú €16.8 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar na nithe a leanas:

- róchaitheamh €2 mhilliún mar gheall ar chostais mhéadaithe riaracháin, amhail costais mhéadaithe le haghaidh táillí bainc, postais agus stáiseanóireachta
- íocaíochtaí €15.6 milliún a rinneadh le hoibreoírí tarlaithe bóthair ceadúnaithe faoin Scéim Tacaíochta um Tharlú Ceadúnaithe
- coigilteas €0.9 milliún idir caiteachas próifílithe agus iarbhír ar an gcóras ar líne um Cheadúnú Oibritheoirí Iompair Bóthair toisc nár baineadh amach garspriocanna mar gheall ar chastachtaí forbartha.

Ceadaíodh forlónadh €15.6 milliún don fho-mhírcheann seo don Scéim Tacaíochta um Tharlú Ceadúnaithe. Ós rud é gur tugadh an scéim isteach tar éis an phróisis meastachán a bheith i gcrích, níor cuireadh san áireamh sa phróifíl í.

Clár D Eitlíocht shibhialta

		2023		2022
		Suim soláthraithe sa mheastachán		Toradh
		€000	€000	€000
D.1	Riarachán - pá	4,786	4,663	4,188
D.2	Riarachán - neamhphá	838	1,319	981
D.3	Aerfoirt Réigiúnacha			
	<i>Bunadh</i>	27,648		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	4,900		
		32,548	20,121	22,552
D.4	Seirbhísí ilchineálacha	11,171	10,502	9,593
D.5	Tacaíochtaí Covid a bhain le hEitlíocht	9,000	7,385	22,208
		58,343	43,990	59,522

Difríochtaí suntasacha

Tugtar breac-chuntas sa mhéid seo a leanas ar na cúiseanna le difríochtaí suntasacha i gcaiteachas cláir neamhriaracháin (+/- 5% agus €100,000).

D.3 Aerfoirt Réigiúnacha

Soláthar measta €32.5 milliún; toradh €20.1 milliún

Tharla an laghdú €12.4 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar na nithe a leanas

- caiteachas measta nár tabhaíodh ar thionscadal Cat. 3 um scagadh slándála d'Aerfort Chorcaí, ag fanacht le measúnú de réir an *Chóid Caiteachais Phoiblí* (€6.0 milliún)
- cláir aerfoirt réigiúnacha nár críochnaíodh go hiomlán in 2023, go príomha mar gheall ar mhoilleanna ar dhearadh cásanna, chomh maith le deacrachtaí sa slabhra soláthair a d'imir tionchar ar amlínte seachadta (€2.4 milliún)
- oibríocht ghnó Shannon Heritage mar aon leis na láithreáin oidhreacht a gContae an Chláir á n-aistriú go Comhairle Contae an Chláir i mBealtaine 2023 (€4.0 milliún).

D.4 Seirbhísí ilchineálacha

Soláthar measta €11.2 milliún; toradh €10.5 milliún

Tharla an laghdú €0.7 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar aisíocaíochtaí le Seirbhísí Loingseoireachta na hÉireann (AirNav Ireland) as costas na seirbhísí cumarsáide aerloingseoireachta agus na seirbhísí aerloingseoireachta a cuireadh ar fáil a bheith níos ísle ná mar a tuaradh.

D.5 Tacaíochtaí Covid a bhain le hEitlíocht

Soláthar measta €9.0 milliún; toradh €7.4 milliún

Tharla an laghdú €1.6 milliún ar chaiteachas i gcoibhneas leis an meastachán bunaidh go príomha mar gheall ar na nithe a leanas

- níos lú éilimh dhócmhainneachta ná mar a bhí súil leo ón earnáil trádála ceadúnaithe faoin Scéim um Ghníomhairí Taistil agus Tionscnóirí Turas (€0.8 milliún)
- coigiltis mar gheall ar leibhéal na gcostas oibríochtúil iarbhír a thugtar mar thacaíocht d'Aerfort na Sionainne a bheith teoranta don leibhéal céanna tacaíochtaí oibríochtúla a chuirtear ar fáil d'aerfoirt réigiúnacha eile, rud a chinntíonn go bhfuil comhréireacht mhaoinithe ann, mar a cheanglaítear faoi Chlár na nAerfort Réigiúnach (€0.8 milliún).

Clár E Iompar muirí agus sábháilteacht mhuirí

		2023		2022
		Suim soláthraithe sa mheastachán		Toradh
		€000	€000	€000
E.1	Riarachán - pá		19,576	19,074
E.2	Riarachán - neamhphá		3,343	5,396
E.3	Garda Cóstá na hÉireann (IRCG)			
	<i>Bunadh</i>	78,755		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	5,600		
	<i>Forlíontach</i>	4,933		
			89,288	82,412
E.4	Coimisinéirí Soilse na hÉireann			
	Suim soláthraithe sa mheastachán	6,268		
	<i>Géilleadh iarchurtha</i>	150		
			6,418	6,360
E.5	Imscrúdú Taismí Muirí		732	435
E.6	Oifig na Suirbhéireachta Muirí agus iompar muirí		61	40
E.7	Seirbhísí ilchineálacha		1,090	1,181
			120,508	114,898
				106,752

Difríochtaí suntasacha

Tugtar breac-chuntas sa mhéid seo a leanas ar na cúiseanna le difríochtaí suntasacha i gcaiteachas cláir neamhriaracháin (+/- 5% agus €100,000).

E.5 Imscrúdú Taismí Muirí

Soláthar measta €732,000 milliún; toradh €435,000 milliún

Tharla an laghdú €297,000 milliún ar chaiteachas mar thoradh ar chostais nár tabhaíodh mar gheall ar mhoill ar an reachtaíocht lena bhforáiltear d'Aonad um Imscrúdú Timpistí Muirí (AITM) nua a bhunú.

Nóta 4 Fáltais

4.1 Leithreasáí i gcabhair

	2023		2022
	Measta	Réadaith	Réadaith
	€000	e €000	e €000
Riarachán			
1 Fáltais ó ranniocaíochtaí aoisliúntais breise ar luach saothair seirbhíse poiblí	3,827	3,108	2,578
Eitlíocht shibhialta			
2 Aisíocaíocht síntiús ag Údarás Eitlíochta na hÉireann le heagraíochtaí idirnáisiúnta	8,074	8,196	7,157
3 Aisghabháil cíosanna, etc. ag Údarás Eitlíochta na hÉireann.	394	400	394
4 Íocaíocht le AirNav Ireland (Údarás Eitlíochta na hÉireann a dtugtaí air roimhe) as costais ghaolmhara	2,800	3,312	2,985
Iompar ar tír			
5 Táillí ceadúnais iompair de bhóthar	1,000	1,032	1,396
6 Fáltais ilghnéitheacha iompair ar tír	8,185	5,779	5,335
Iompar Muirí agus Sábháilteacht Mhuirí			
7 Fáltais faoin Acht Loingis Cheannaíochta agus faoin Acht Radio-Thelegraíochta 1919	525	477	447
Fáltais ilghnéitheacha			
8 Fáltais ilghnéitheacha	650	497	554
Iomlán	25,455	22,801	20,846

Difríochtaí suntasacha

Tugtar breac-chuntas sa mhéid seo a leanas ar na cúiseanna le difríochtaí suntasacha i bhfo-mhírchinn ar leith maidir le leithreasáí i gcabhair (+/- 5% agus €100,000).

1 Fáltais ó ranniocaíochtaí aoisliúntais breise ar luach saothair seirbhíse poiblí

Meastachán €3.8 milliún; réadaithe €3.1 milliún

Bunaíodh meastachán 2023 ar leibhéal áirithe earcaíochta a bheith bainte amach ag an Roinn agus a líon foirne a mhéadú faoi dheireadh na bliana. Tharla an t-easnamh €700,000 mar gheall ar earcaíocht sheachtrach na Roinne do ghráid ghinearálta agus theicniúla araon a bheith níos ísle ná mar a bhíodhas ag súil leis.

4 Íocaíocht le AirNav Ireland (Údarás Eitlíochta na hÉireann a dtugtaí air roimhe) as costais ghaolmhara

Meastachán €2.8 milliún; réadaithe €3.3 milliún

Bunaíodh meastachán na bliana reatha ar chostais ghaolmhara na bliana roimhe, ach de thoradh méadú i gcostais suibscríbhíne agus foirne sa bhliain reatha fuarthas aisghabháil bhreise ó AirNav in 2023.

6 Fáltais ilghnéitheacha iompair ar tír

Meastachán €8.2 milliún; réadaithe €5.8 milliún

Ní raibh caiteachas na Roinne ar thionscadail faoi chlár INTERREG chomh hard agus a bhíodas ag súil leis ar chúiseanna éagsúla, lena n-áirítear moilleanna ar sheachadadh tionscadal Glasbhealaigh trasteorann mar gheall ar thosca amhail saincheisteanna pleanála agus fála talún, chomh maith le seachadadh bonneagair luchtaithe feithiclí leictreacha níos moille ná mar a bhíodas ag súil leis faoin gClár FASTER. Dá réir sin, tá an aisíocaíocht ar chistiú ón Aontas ina dhiaidh sin níos ísle ná mar a bhí tuartha.

8 Fáltais ilghnéitheacha

Meastachán €650,000; réadaithe €487,000 milliún

Fáltais ilghnéitheacha iarbhír ó Chiste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa (CFRE) níos ísle ná mar a bhíodas ag súil leis.

4.2 Fáltais bhreise is iníoctha leis an Stáitchiste

	2023	2022
	€000	€000
Iarmhéid amhail an 1 Eanáir	16	36
Cíosanna Fhorbairt Shionainne. ^a	16	10
Ranníocaíochtaí pinsin an Údaráis um Shábháilteacht ar Bhóithre agus seirbhís bharúlach ^b	468	499
Uasghrádú Ten-T	3,446	1,006
An Ghníomhaireacht Chúltaca Ola Náisiúnta ^c	—	7,878
Aisíoc dheontas neamhchaite an Údaráis Náisiúnta Iompair ^d	16,716	—
Géilleadh deonach pá	16	16
An Eagraíocht um Chomhordú Pointí Rochtana Náisiúnta don Eoraip (NAPCORE) ^e	—	33
Aistriú seirbhíse	—	244
Díol feithicle ^f	—	40
An Ghníomhaireacht Feidhmiúcháin um Nuálaíocht agus Gréasáin Aeráide (CINEA) ^g	2,187	—
Aistrithe chuig an Stáitchiste	(3,378)	(9,746)
Iarmhéid ag an 31 Nollaig	19,487	16

- Nótaí
- a Cíosanna a bhailíonn Údarás Aerfort na Sionainne (SAA) thar ceann an Aire.
 - b Feidhmíonn an Roinn mar idirghabhálaí chun íoc anonn bliantúil na ranníocaíochtaí pinsin a asbhaintear ó fhoireann an RSA a dhéanamh. Déantar na híocaíochtaí seo leis an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.
 - c Faoin oibleagáid bhithbhreosla, ceanglaítear ar sholáthraithe breoslaí áirithe chuig an mhargadh iompair de bhóthar cion áirithe bithbhreoslaí a áireamh mar chuid dá meascán breosla. Ligeann muirear ceannaigh amach, áfach, do pháirtithe faoi oibleagáid faoin scéim a n-oibleagáid bhithbhreosla iomlán, nó cuid di, a chomhlíonadh trí mhuirear ceannaigh amach a íoc. Socraíodh é seo ag €0.45 an lítear in 2021 faoi IR 644/2010 Na Rialacháin fán Acht um an nGníomhaireacht Chúltaca Ola Náisiúnta 2007 (Muirear Ceannaigh Oibleagáide Bithbhreosla) 2010.
 - d Coigilteas ar Oibleagáidí Seirbhíse Poiblí mar gheall ar íostarraingt riachtanach thuartha ó soláthraí seirbhíse a bheith níos ísle ná mar a tuaradh.
 - e Réamh-mhaoiniú ó NAPCORE, eagraíocht nuabhunaithe chun níos mó ná 30 ardán sonraí soghluaisteachta a chomhordú agus a chomhchuibhiú ar fud na hEorpa.
 - f Fáltais ceantála a fuarthas thar ceann Aerfort Chiarraí.
 - g Íocaíocht dheireanach do thionscadal athchomharthaíochta Lár na Cathrach

Nóta 5 Foireann agus Luach Saothair

5.1 Líon Fostaithe

Coibhéis lánaimseartha ag deireadh na bliana	2023	2022
An Roinn	635	579
Gníomhaireachtaí ^a	1,224	1,018
	1,859	1,597

Nóta ^a Áirítear foireann a sholáthar do na gníomhaireachtaí seo a leanas: An Coimisiún um Rialáil Eitlíochta; An Bord um Thaisní Muirí a Imscrúdú; An Coimisiún um Rialáil Iarnróid; An tÚdarás Náisiúnta Iompair; Bonneagar Iompair Éireann; An Lia-Bhiúró um Shábháilteacht ar Bhóithre agus An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre.

5.2 Pá – An Roinn agus gníomhaireachtaí

Luach saothair fhoireann na Roinne

	2023	2022
	€000	€000
Pá	36,601	33,035
Liúntais le haghaidh ard-dualgas, dualgas speisialta nó dualgas breise	840	877
Ragobair	464	449
Liúntais eile	1,027	753
ÁSPC an Fhostóra	3,455	2,957
Pá iomlán ^a	42,387	38,071

Nóta ^a Dáiltear an figiúr pá iomlán thar fho-mhírcheann A.1, B.1, C.1, D.1 agus E.1.

Luach saothair fhoireann na gníomhaireachta

Pá	81,186	67,569
Liúntais le haghaidh ard-dualgas, dualgas speisialta nó dualgas breise	689	799
Ragobair	986	457
Liúntais eile	811	646
ÁSPC an Fhostóra	7,900	6,189
Pá iomlán ^a	91,572	75,660

Nóta ^a Dáiltear an figiúr pá iomlán thar fho-mhírcheann A.1, B.1, C.1, D.1 agus E.1.

5.3 Liúntais agus íocaíochtaí ragoibre

	Líon na bhfaighteoirí	Faighteoirí a fuair €10,000 nó níos mó	An íocaíocht aonair is airde	
			2023	2022
			€	€
Foireann na Roinne ^a				
Liúntais le haghaidh ard-dualgas, dualgas speisialta nó dualgas breise	147	19	44,624	35,505
Ragobair	118	19	39,232	27,141
Liúntais eile	71	37	18,760	31,050
Luach saothair breise i níos mó ná catagóir amháin	72	52	61,149	52,013
Nóta ^a Baineann na mionsonraí thuas le foireann na Roinne a íocadh go díreach ón Vóta faoi chlár A go E.				
Foireann gníomhaireachtaí				
Liúntais le haghaidh ard-dualgas, dualgas speisialta nó dualgas breise	9	1	15,463	13,356
Ragobair	3	6	27,391	16,807
Liúntais eile	41	2	16,000	13,356
Luach saothair breise i níos mó ná catagóir amháin	6	—	—	21,871

5.4 Socruithe luach saothair eile

Rinneadh triúr státseirbhíseach a bhí ar scor agus a raibh pinsean státseirbhíse a fháil acu a athfhostú ar bhonn táille ar chostas iomlán €3,408. Bhí na híocaíochtaí a rinneadh ag teacht le prionsabail an Achta um Pinsin na Seirbhíse Poiblí (Scéim Aonair agus Forálacha Eile), 2012.

Áirítear sa chuntas seo caiteachas €370,927 i leith cúigear oifigeach a bhí ag fónamh lasmuigh den Roinn i rith 2023 nó lena linn agus ar íoc an Roinn a dtuarastal.

Ní áirítear sa chuntas seo caiteachas i leith ceathrar oifigeach ar iasacht a bhí ag fónamh lasmuigh den Roinn ar i rith 2023 nó lena linn agus ar íoc ranna/oifigí Rialtais eile a dtuarastal.

5.5 Foireann na Roinne de réir banda pá

Seo a leanas líon na bhfostaithe Roinne arbh é a bhí ina sochair fostaithe iomlána (lena n-áirítear pá bunúsach, liúntais, ragobair; gan ÁSPC fostóra, costais phinsin fostóra san áireamh) don bhliain airgeadais idir €20,000 agus €59,999 agus laistigh de gach banda €10,000 ó €60,000 aníos.

Bandaí pá (€)		Líon Fostaithe	
Ó	Chuig	2023	2022
20,000	59,999	328	355
60,000	69,999	58	55
70,000	79,999	63	47
80,000	89,999	53	38
90,000	99,999	45	47
100,000	109,999	20	23
110,000	119,999	24	16
120,000	129,999	10	3
130,000	139,999	3	1
140,000	149,999	—	4
150,000	159,999	6	—
160,000	169,999	—	—
170,000	179,999	—	—
180,000	189,999	—	—
190,000	199,999	—	—
200,000	209,999	—	—
210,000	219,999	—	1
220,000	229,999	1	—

5.6 Ró-íocaíochtaí párolla

ag an 31 Nollaig	Líon na bhfaighteoirí	2023 €	2022 €
Ró-íocaíochtaí	42	153,807	138,747
Pleananna aisghabhála i bhfeidhm	15	64,174	78,116

Nóta Níor aistríodh aon phlean aisghabhála ró-íocaíochtaí chuig ranna eile i rith na bliana.

5.7 Scaoilíocaíochtaí/íocaíochtaí iomarcaíochta

Le linn 2023, ní dhearnadh aon íocaíochtaí iomarcaíochta ná aon scaoilíocaíochtaí.

5.8 Luach saothair agus sochair an Oifigigh Cuntasaíochta

Seo a leanas luach saothair agus sochair inchánach an Oifigigh Cuntasaíochta don bhliain airgeadais.

	2023 €000	2022 €000
Bunphá	<u>227</u>	<u>213</u>

Níl san áireamh san fhigiúr thuas luach na sochar scoir a tuilleadh sa tréimhse. Is comhalta é an tOifigeach Cuntasaíochta den scéim aoisliúntais roimh 1995 do státseirbhísigh bhunaithe agus ní théann a theidlíochtaí ar shochair scoir thar théarmaí na scéime pinsin sin.

Nóta 6 Ilghnéitheach

6.1 Coistí, coimisiúin agus fiosrúcháin speisialta

Bunaíodh Bord Athbhreithnithe in 2020 chun athscrúdú a dhéanamh ar chinntí áirithe sa dréacht-tuarascáil deiridh ar an imscrúdú ar an tionóisc a bhain le Rescue 116 ag an bhFód Dubh, Co. Mhaigh Eo, an 14 Márta 2017. Bunaíodh an Bord Athbhreithnithe i gcomhréir le hIonstraim Reachtúil (IR) Uimh. 460 de 2009: Na Rialacháin um Aerloingseoireacht (Tionóiscí, Teagmhais Thromchúiseacha agus Teagmhais a Fhógairt agus a Imscrúdú) 2009.

Foilsíodh tuairisc an Bhoird Athbhreithnithe an 5 Samhain 2021 agus is féidir teacht ar an tuairisc dheiridh ar [Final Report.pdf \(aaiu.ie\)](#)

Coimisiún cuspóra sheasta	Bliain an cheapacháin	Caiteachas carnach go dtí deireadh 2023 ^a €000	2023 €000	2022 €000
Bord Athbhreithnithe	2020	1,502	—	1,136

Nóta ^a Caiteachas iomlán (2023: €nialas; 2022: €1,136,000; 2021: €266,000; 2020: €100,000)

6.2 Cúiteamh agus costais dlí

Íocaíochtaí/costais a d'íoc an Roinn sa bhliain

	Éilimh ag			Iomlán 2023	Iomlán 2022
	fostaithe	daoine den phobal			
	Díobhálach a pearsanta	Cailteanas nó damáiste	Díobhálach a pearsanta	€000	€000
Líon cásanna	3	9	—	12	13
Costais dlí na Roinne féin	—	—	—	—	66
Íocaíochtaí a rinne an Roinn/a rinneadh thar ceann na Roinne					
Cúiteamh	—	—	—	—	228
Costais dlí	200	122	—	322	1,471
Costais eile	2	9	—	11	54
Iomlán 2023	202	131	—	333	1,819
Iomlán 2022	38	1,507	274	1,819	

Costais chnacha na gcásanna a tugadh chun críche in 2023

	Éilimh ag		Iomlán
	fostaithe	daoine den phobal	
Líon cásanna	1	4	5
	€000	€000	€000
Costais dlí na Roinne féin			
Íocaíochtaí a rinne an Roinn/a rinneadh thar ceann na Roinne			
Cúiteamh	120	7	127
Costais dlí	175	1	176
Costais eile	1	—	1
Iomlán	296	8	304

6.3 Ús ar íocaíocht dhéanach

Ní dhearnadh aon íocaíochtaí úis i dtéarmaí Rialachán na gComhphobal Eorpach (Íocaíocht Dhéanach in Idirbhearta Tráchtála) 2012.

6.4 Calaois agus calaois amhrasta

Níor braitheadh aon chalaos le linn na tréimhse atá faoi athbhreithniú.

6.5 Maoiniú ón Aontas Eorpach

Áirítear leis an toradh a thaispeántar in A.3 Bonneagar taistil ghníomhaigh íocaíocht i leith gníomhaíochtaí atá cómhaoinithe ó Chiste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa (CFRE). Fuair an Roinn maoiniú €674,000 agus d'íoc €3,940,000 d'éilimh san iomlán.

	2023 Meastach án €000	2023 Toradh €000	Toradh 2022 €000
Cur síos ar an bhfo-mhírcheann			
A.3 Bonneagar taistil ghníomhaigh	3,940	3,940	—

6.6 Géilleadh iarchurtha

Is éard atá i gceist le géilleadh iarchurtha coigilteas €140.9 milliún i gcaiteachas caipitil in 2023 sna fo-mhírchinn seo a leanas a tugadh anonn go dtí 2024.

	€000
A.4 Na Glasbhealaí	30,000
B.3 Laghdú carbóin	18,350
B.4 Íocaíochtaí soláthair seirbhíse poiblí	825
B.5 Infheistiú in iompar poiblí	45,500
C.3 Infheistiú sna bóithre náisiúnta	31,000
C.7 Costais cheadúnaithe feithiclí agus tiománaithe	1,000
D.3 Aerfoirt Réigiúnacha	8,245
E.3 Riarachán muirí agus Garda Cóta na hÉireann (IRCG)	6,000
	<hr/> 140,920 <hr/>